
Zápis ze zasedání Komise pro vědu AS UK ze dne 11. prosince 2023

Přítomní: PhDr. David Greger, Ph.D. (PedF), Mgr. Anna Altová (PřF), PharmDr. Eduard Jirkovský, Ph.D. (FaF), prof. PhDr. Michal Kubát, Ph.D. (FSV), doc. Jiří Mrázek, Th.D. (ETF), doc. RNDr. Jiří Dolejší, CSc. (MFF), doc. David Vopřada, Dr. (KTF), doc. MUDr. Karel Ježek, Ph.D. (LFP), prof. MUDr. Zuzana Mořovská, Ph.D. (3.LF), Mgr. Karel Šima, Ph.D. (FF)

Omluveni: doc. ThDr. Pavla Damohorská, Th.D. (HTF), Mgr. Andrej Farkaš (MFF)

Hosté: prof. PhDr. Ladislav Křišťoufek, Ph.D. (prorektor UK), MUDr. Josef Fontana, Ph.D. (RUK)

Program:

- 1) Aktuální informace z oblasti vědy od pana prorektora Křišťoufka
- 2) Nominace člena do Komise pro etiku ve vědě a výzkumu
- 3) Open access publikování a elektronické informační zdroje na UK
- 4) Různé

1) Aktuální informace z oblasti vědy od pana prorektora Křišťoufka

Prof. Křišťoufek – Na konci minulého týdne se sešly pracovní skupiny pro hodnocení tvůrčí činnosti a reformu doktorského studia. První verze návrhu systému hodnocení tvůrčí činnosti bude předložena na RVH již v lednu, v únoru poté předloží verzi finální. K hodnocení doktorského studia: na pracovní skupině byla řešena fixace ukazatele C již od roku 2024. Nebude to již posíláno na hlavu, ale budou na VŠ posílány v návaznosti na průměr posledních 5 let. Pracují s různými scénáři, více informací dostaneme v polovině roku 2024. Začátkem roku půjde na fakulty základní informace o tom, že se tato změna chystá, aby se v návaznosti na ně upravily podmínky přijímacího řízení, které jsou schvalovány již na jaře. Tato informace primárně implikuje „přijímejte méně“ a „pracujte zodpovědněji s hodnocením individuálních studijních plánů“.

Dr. Greger – Počítá ten návrh s automatickým navyšováním nebo valorizací v návaznosti na průměrem mzdy? Každoročně totiž dochází k nárůstu, tak aby nám byl případně zaslán fix rostoucí, abychom si mohli udržet počet doktorandů.

Prof. Křišťoufek – To je naším přáním, takovéto avízo ale nemáme a asi s ním nemáme ani počítat. Představa je, že v roce 2024 bude C zachováno, ale další roky to bude schované v jiných ukazatelích, a tedy i v celkových prostředcích.

Dr. Fontana – Dostaneme finance dle pětiletého vyčerpaného průměru, kdy se reálně vyčerpalo okolo 490 mil. Kč. Dle těchto vyčerpaných částek bude určen pětiletý vážený průměr, z toho vytvoří sumu a rozdělí nám prostředky. Nyní není řečeno, že dojde k valorizaci. S tím spojena druhá věc, a to že dojde k fixaci částky, aby nebyly „závody o počty“, čímž bude omezen tlak na zvyšování prostředků. Nicméně přijdou možná nějaké dodatečné prostředky, které půjdou nejspíše dle jiných parametrů, např. dle graduation rate či hodnocení vědy. Z toho možná bude dodatečná suma, nevíme ale zda vůbec bude, jak bude vysoká a za jakých kritérií. Poté je pravděpodobné, že C bude zcela zrušeno a pošlou nám prostředky čistě do A. Budeme schopni dosledovat poslední sumu, ale následně nám nebudou navyšovat dle minimální mzdy. To je ten stav, se kterým musíme kalkulovat, protože víme, že nám nedokryjí nárůst potřebných financí na minimální mzdu.

Prof. Křišťoufek – Prostředky v C nejspíše nepokryjí stávající počty studentů, ale to bude diskuze na Ekonomickou komisi.

Dr. Fontana – S tím se pojí i osud SVV. Pokud se zruší, tak to může pomoci s alespoň určitým parciálním pokrytím (míněno SVV mimo GAUK).

Doc. Mrázek – To se týká čistě prezenčních doktorandů nebo i kombinovaných?

Prof. Křišťoufek – Se studenty v kombinovaném studiu se v novele pracuje omezeně. Nevylučuje se, aby jim byl dán příjem, ale není to striktní požadavek. Budou k tomu probíhat další jednání, např. VUT se pokouší do novely vsunout, že bude v rámci výpočtu zohledněn i vedlejší příjem mimo univerzitu. Nepovažuje ale za velmi pravděpodobné, že toto projde.

Dr. Fontana – Museli bychom zároveň na každoměsíční bázi kontrolovat, jaký úvazek mají naši doktorandi jinde. To není proveditelné, musel by být zapracován relevantní právní titul pro vyžadování těchto informací.

Prof. Křišťoufek – Proběhla druhá fokusní skupina s doktorandý, kde byly řešeny standardy školitele. Členem této skupiny je i zástupce České asociace doktorandek a doktorandů, což nám poskytlo dobrý vhled do problematiky vzniku materiál ke standardům školitele. MŠMT si jej poté samovolně přejalo a materiál si pak žil vlastním životem. Nyní se jedná vlastně o polooficiální dokument, ale jak je závazný či nezávazný nevíme. Velkým tématem je omezení počtu doktorandů na školitele, a to max. na pět, zároveň je stanovena min. 60 % úspěšnost odvedení doktorandů. Dále pak dokument hovoří o očekávané časové dotaci pro své doktorandy (40 hodin ročně), dále jsou řešeny věci vztahovo-etické. Ne že by materiál

byl špatný, ale trpí tím samým nešvarem, jako jiné obdobné materiály, a to, že se zaměřuje primárně jen na dvě hlavní problematiky a pomíjí větší obraz.

Byla vyspána výzva na „post-CRP“ nazvané „Implementace reformy doktorského studia“, u níž má UK ambici ucházet se o post koordinátora. Budeme k legislativnímu ukotvení přistupovat se snahou o harmonizaci požadavků na ukončení napříč vědními panely či oblastmi, aby to bylo srovnatelné. Druhá věc je zaměřit se na společné skills, které by měli mít všichni doktorandi (např. školení etiky ve výzkumu, akademické psaní, práce se zdroji atd.). Rádi bychom je alespoň na úrovni panelů agregovaně poskytovali.

Nový zákon „130“ je v mezirezortním řízení. Jedná se o širší zákon, který se sice VŠ dotýká, ale kontroverzní body se týkají většinově jiných výzkumných institucí a nás se týká jen menšinově. První jsou požadavky na otevřenou vědu, chceme si vyjasnit, co je čím myšleno a jak daleko budeme muset v té otevřenosti jít, zejm. u medicínských a přírodovědných oborů.

RVVI vypsal call na Komisi pro hodnocení vědy, které nyní předsedá prof. Polívka. Dochází k relativně velké obměně, většina osob končí své druhé funkční období a musí být nahrazeni. Všechny vědní oblasti nyní shánějí kandidáty, na RUK tyto návrhy shromažďují a na prvním kolegiu rektorky v lednu 2024 budeme vybírat a odesílat centrálně.

Doc. Dolejší – Diskutoval se spolu s novou „130“ i aspekt transferu znalostí? Aby to byl další kanál, jak převádět prostředky původně vědecké do poměrně pofidérní sféry.

Prof. Křišťoufek – Připomínky ohledně transferu jsme sbírali, odesílali jsme je hromadně na ČKR. Tato oblast je jedním z cílů zákona, dát transferu jasná pravidla. Ohledně transferu jsme také připomínky zaslali, i další VŠ to vnímají jako důležité téma. Vypořádáno to zatím není, odesílali jsme je minulý týden.

Doc. Ježek – Rád by reflektoval vyhlášení výsledků projektu UNCE. Rád by poukázal na to, že koncept soutěže sice byl nějak nastaven, vyhlášen a nešlo z toho moc uhýbat. Nicméně když si člověk uvědomí, že soutěž je za velké finanční prostředky a je vyhlášena jednou za 5-6 let, tak dělíci čára mezi úspěšnými a neúspěšnými projekty o 1 % v hodnocení je velmi disproportionální a nedobře nastavená. Distribuce percentilů/bodů je nakupena dosti nahoru, dělíci čára mezi ne/podpořenými je mlhavá. V konceptu, koho ne/podpořit přitom volnost je, např. je možnost řešit to podporou více projektů i za cenu toho, že se přidělovaná částka bude pro jednotlivé krátkit. Přišlo by mu to správnější.

Prof. Křišťoufek – Rozdělovalo se 135 mil. Kč ročně s tím, že maximální částka na projekt ročně byla 7 mil. Kč. Většina žadatelů se tomuto rozpočtu blížila, počet projektů, které bylo možné podpořit bylo tedy cca 20. Hodnocení v panelech bylo někdy těsné, to je pravda. Nejjednodušší hodnocení bylo v přírodovědném panelu. Komise označila 4-5 projektů, které byly jednoznačně financovatelné, zbytek byl řazen dle diskuze na panelu. Někdy docházelo k malým posunům, hodnocení finální hodně stavělo na původních dvou posudcích hodnotitelů a jednom posudku zpravodaje.

V rámci sci-med panelu byly tedy podpořeny projekty nad 92 bodů, úspěšnost zde byla okolo 40 %. U společensko-humanitního panelu bylo podáno výrazně více projektů, mnoho z nich ohodnoceno jako „A“ a diskuze zde byla relativně složitá. Dospělo se k řazení dle toho, jak se komise dohodla, ta to hodnotila dle průměrných známek (hodnotitel a zpravodaj). Úspěšnost okolo 25 %, podáno mnoho projektů.

Medicínský panel podobný, ale proběhla diskuze ohledně klinických projektů, zda to má být podporováno či nikoliv. V důsledku diskuze bylo nakonec navrženo dva projekty ze soutěže vyřadit, byť měly skvělé posudky. Panel to vnímal trochu kontroverzně, nakonec byly oba projekty zařazeny na poslední dvě financovaná místa v medicínském panelu. Úspěšnost i zde byla okolo 40 %. Nejméně bodů v tomto panelu bylo těsně pod 90 body.

Rozumí, že je velmi nešťastné, že se dělá čára podle jednoho bodu, někde je to o desetiny, ale nic jiného s tím dělat nejde. Je rád, že kvalitních projektů bylo skutečně podáno nemalé množství, a myslí si, že hodnocení proběhlo dobře, měl z něj dobrý pocit. Nevnímá ale, že by vznikaly systematické problémy. Je samozřejmě k diskusi, jak UNCE v budoucnu pojmout, ale to bude předmětem debaty na další roky.

Doc. Ježek – Je to otázka budoucího konceptu, ale pokud usilujeme o podporu juniorských týmů a podporu nových konceptů výzkumu na univerzitě, tak jen překvapuje, že UNCE dostávají některé projekty opakovaně a jdou z jedné UNCE do druhé. Což samozřejmě nepopírá jejich excelenci, ale ohledně toho, jak chceme uchopit tento systém podpory: zajímalo by ho, zda by nebylo dobré implementovat pravidlo, že kdo UNCE jednou dostal by si neměl žádat znovu. Minimálně v medicínském panelu mnoho týmů získalo UNCE opakovaně.

Prof. Křišťoufek – Statistiku nemá udělanou, ale nemá dojem, že by bylo disproportionálně podpořeno více pokračujících projektů na úkor projektů nových. Špatně se ale identifikuje navazující průzkum mimo souvislost v osobě hlavního školitele. Takových projektů bylo sice podáno nemálo, ale zase jen několik podpořeno. Tipuje, že z 6 podpořených projektů byly pokračující max. 3-4. Děkuje za tip, s řečeným souhlasí, zaměří se na to.

Dr. Greger – Bylo by dobré otevřít podobu UNCE dostatečně dopředu, třeba již za 2 roky, ne pak těsně před vyhlášením nového kola soutěže.

2) Nominace člena do Komise pro etiku ve vědě a výzkumu

Prof. Křišťoufek představil historii této komise. Všechny fakulty by měly tuto komisi mít, byť někde je více aktivní než jinde. I s ohledem na novou „130“, kde bude důraz na data management a na data science zvýšený, tak máme přání tuto komisi na úrovni RUK oživit. Měl by to být koncepční, popř. i výkonný orgán pro přípravu materiálů či podkladů. Neměla by to být jen diskuzní komise. Nejedná se zároveň o Etickou komisi, byť je spojena v jedné osobě jejich člena. Komise je spíše mixem praktiků výzkumného „řemesla“, a to jak z RUK, tak z fakult. Snažili se pracovat i s oborovou příslušností, byť je tam asi méně humanitních zástupců z povahy věci.

Dr. Greger – Komisi byl materiál přidělen od Předsednictva AS UK, kdy byly zaslány dvě nominace. První z nich je sebenominace od prof. Trky, druhou pak zaslal doc. Mrázek, který nominoval dr. Zámečnicka. Prof. Trku komise zná, požádal o stručné představení druhého navrženého, jehož CV bylo komisi zasláno.

Doc. Mrázek – Jedná se o návrh za ETF, zasláný z důvodu, že za teologické a humanitní fakulty do komise mnoho zástupců navrženo není. Dr. Zámečnick působí na půl úvazku na ETF na Katedře etiky (v budoucnu na plný úvazek), druhý půl úvazek má v oboru environmentalistiky. Zabývá se etikou vůči zvířatům.

Mgr. Altová – Univerzitní komise tedy bude řešit metodické věci, případně bude rozhodovat o etické stránce pokusu na zvířatech či lidech, pokud o tom nebude schopna rozhodnout fakultní komise. Pochopila to správně?

Prof. Křišťoufek – Rolí RUK komise nebude, aby přepisovala rozhodnutí komise fakultní, spíše jim zde bude ku pomoci. Každopádně komunikace mezi fakultními komisemi a RUK komisí probíhat bude. Závěrem připomněl a představil detailní složení komise.

Návrh usnesení:

Komise pro vědu AS UK navrhuje plénu AS UK delegovat do Komise pro etiku ve vědě a výzkumu prof. MUDr. Jana Trku, Ph.D. (2.LF) či Mgr. Jana Zámečnicka, Ph.D. (ETF).

Schváleno jednomyslně

3) Open access publikování a elektronické informační zdroje na UK

Prof. Křišťoufek se ujal představení materiálu. Je zde několik zajímavých aspektů, a to, že růst celkových prostředků na open access se zastavil, což bylo překvapením. Narážíme na omezené zdroje, narazili jsme na strop. Grafy ukazují, že došlo k poklesům, což má dvě úrovně. Open access je často vnímán jako něco negativního, přemýšlíme o tom jako o problému MDPI apod., nicméně je vyžadován ve většině evropských projektů. Není tedy očekávatelné, že budou prostředky dlouhodobě klesat, a to i kdybychom se snažili MDPI zašlapat do země, protože zde jsou stále ty evropské prostředky. Zdroji prostředků jsou primárně institucionální finance: Cooperacia, Progresy a UNCE. Máme tam rozpad přes fakulty, nejvíce financí jde z PřF, rostlo to i u některých dalších fakult. Vidíme vcelku nepřekvapivě, že je open access tématem primárně u přírodovědných a medicínských fakult. Dále zajímavé jsou rozpady prostředků po nakladatelstvích či vydavatelstvích, kdy stále nejvíce financí jde do MDPI, tzn. okolo 7 mil. Kč. Objevuje se také trochu napjatá diskuze okolo Frontiers. Prostředky na MDPI se trochu zastavily, pokles je u něj nemalý, což příkládá posunu ve veřejném vnímání. V obecné rovině se nenaplnila polokatastrofická očekávání toho, že to poleťte do nebes. Je rád, že se trend zastavil a že pro rok 2022 prostředky nevystřelily do nebes.

Důležité bude i rozdělování tokenů v rámci CzechELib. I standardní nakladatelství ví, že Evropská komise toto tlačí, a tak se snaží soutěžit rozdělováním tokenů. Je zde však otázka, jak s nimi nakládat. Instituce dostaly určitý počet tokenů pro určitá nakladatelství a musíme si říct, jak s nimi pracovat. Nyní je to stylem *first-come-first-serve* či s nimi pracovat omezeně, např. je používat jen na evropské projekty.

Dr. Greger – Je rád, když mohou tokeny využít a převést je na něco jiného, ale přišlo by mu líto, kdyby si na ně další kolegové vůbec nesáhli. Bylo by dobré, aby tokeny pokryly všechny.

Prof. Křišťoufek – Je to centralizované přes Technickou knihovnu, jež má rámcovou smlouvu. Do ní zatím nevstoupil Elsevier, což je nyní největší hráč, což také diskuzi komplikuje. Nakladatelství ale vnímají, že musí soutěžit. Je k diskuzi, jak s tokeny nakládat, ale nyní jsme narazili např. na to, že v říjnu nám došly tokeny ke konkrétním nakladatelstvím. Elsevier je zatím neposkytuje.

Dr. Greger – Materiál zde byl prezentován již rok zpátky, byla v něm data prezentována přehledněji také formou webové stránky. Je někde k dispozici aktualizovaná web s tabulkami z loňska?

Prof. Křišťoufek – Loni byla součástí HTML tabulka, není si zcela jist, zda stále existuje, ověřit to.

Návrh usnesení:

Komise pro vědu AS UK bere na vědomí materiál „Open access publikování a elektronické informační zdroje na UK“.

Schváleno tichým souhlasem

4) Různé

Dr. Greger se zeptal na dva velké materiály, které by mohly být předloženy na leden. Prvním z nich je první nápočet výkonových indikátorů.

Dr. Fontana – Tam se stále sbírají data, bude to předloženo spíše až v únoru.

Dr. Greger – Děkuje, rád by sladit termín jednání i s prof. Kuklíkem. Najdeme tedy společný termín a budeme o něm hlasovat.

Zapsala: Amáta Vohradská, tajemnice AS UK

Schválil: PhDr. David Greger, Ph.D., předseda Komise pro vědu AS UK